

Massmediefrågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas ett 40-tal motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2000 och 2001 som på olika sätt rör massmediefrågor. Det gäller frågor om

- mångfald m.m.,
- riktlinjer för mediepolitiken, konvergens m.m.,
- pornografi,
- TV-direktivet, m.m.,
- Granskningsnämnden för radio och TV,
- distribution av TV-sändningar,
- regional TV,
- koncessionsavgifter,
- det s.k. riksförbudet i närradion, m.m.

Samtliga motioner avstyrks.

I betänkandet finns 12 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	6
Mångfald, m.m.	6
Riktlinjer för mediepolitiken, konvergens m.m.	10
Pornografi.....	17
TV-direktivet, m.m.	21
Granskningsnämnden för radio och TV.....	23
Distribution av TV-sändningar	26
Regional TV	31
Koncessionsavgifter	32
Det s.k. riksförbudet i närradion, m.m.....	33
Reservationer.....	37
1. Mångfald, m.m. (punkt 1).....	37
2. Mångfald, m.m. (punkt 1, motiveringen).....	37
3. Statens agerande rörande medier, m.m. (punkt 2)	38
4. En nationell fri radio på kommersiell grund (punkt 3)	38
5. Fördelning av frekvensutrymme genom auktionsförfarande (punkt 4).....	39
6. Public service (punkt 5).....	39
7. Teknikneutralt regelverk för TV-sändning (punkt 6).....	40
8. Pornografi (punkt 7)	40
9. Avskaffande av TV-direktivet (punkt 8).....	41
10. Granskningsnämnden för radio och TV (punkt 10).....	41
11. Begränsning av must carry-skyldigheten (punkt 11)	42
12. Koncessionsavgifter (punkt 15).....	42
Bilaga Förteckning över behandlade förslag	43
Motioner från allmänna motionstiden 2000.....	43
Motioner från allmänna motionstiden 2001.....	43

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mångfald, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K381 yrkande 14 och 2001/02:K396 yrkandena 1–3.

Reservation 1 (mp)

Reservation 2 (m, kd, fp) - motiv.

2. Statens agerande rörande medier, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K236 yrkande 9 och 2001/02:K243 yrkandena 1–3, 6 och 7.

Reservation 3 (m)

3. En nationell fri radio på kommersiell grund

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K243 yrkande 5 och 2001/02:K367 yrkande 5.

Reservation 4 (m, kd)

4. Fördelning av frekvensutrymme genom auktionsförfarande

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K243 yrkande 4 och 2001/02:So637 yrkande 21 i denna del.

Reservation 5 (m, fp)

5. Public service

Riksdagen avslår motion 2001/02:So637 yrkande 21 i denna del.

Reservation 6 (fp)

6. Teknikneutralt regelverk för TV-sändning

Riksdagen avslår motion 2001/02:T409 yrkande 9.

Reservation 7 (fp)

7. Pornografi

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K232 yrkande 2 och 2001/02:K348 yrkandena 2–4.

Reservation 8 (mp)

8. Avskaffande av TV-direktivet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K243 yrkande 12 och 2001/02:U303 yrkande 7.

Reservation 9 (m)

9. TV-reklam riktad till barn

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K370 yrkande 1 och 2001/02:K415.

10. Granskningsnämnden för radio och TV

Riksdagen avslår motion 2001/02:K367 yrkande 2.

Reservation 10 (kd)

11. Begränsning av must carry-skyldigheten

Riksdagen avslår motion 2001/02:K243 yrkande 13.

Reservation 11 (m, fp)

12. Radio- och TV-utbyte i de nordiska länderna

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K338 och 2001/02:Kr424 yrkandena 4–6.

13. Vidaresändning på invandrarspråk

Riksdagen avslår motion 2001/02:K357.

14. Regional TV

Riksdagen avslår motion 2001/02:K410.

15. Koncessionsavgifter

Riksdagen avslår motion 2001/02:K367 yrkande 7.

Reservation 12 (kd)

16. Det s.k. riksförbudet i närradion

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:K236, 2000/01:K332 yrkandena 1 och 2, 2000/01:K387 yrkande 1–3, 2001/02:K308, 2001/02:K421 yrkandena 1 och 2 samt 2001/02:Kr423 yrkande 2.

Stockholm den 18 april 2002

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Mats Berglind (s), Lars Hjertén (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmanson (m).

Utskottets överväganden

Mångfald, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet utgår från att regeringen delar uppfattningen att frågor om mångfald inom massmedierna även fortsatt bör ägnas stor uppmärksamhet, och att ytterligare åtgärder kan behöva övervägas på detta område. Utskottet anser därför inte att några tillkännagivanden behövs om mediekoncentrationslagstiftning, utredning av distributionskanalerna för tidskrifter ur ett tryck- och yttrandefrihetsperspektiv samt ändring av konkurrenslagen. Jämför reservation 1 och 2.

Motioner

I *motion 2001/02:K396 av Ewa Larsson m.fl. (mp)* begärs ett tillkännagivande om mediekoncentrationslagstiftning (yrkande 3). Motionärerna anför att distributionskanalerna för tidskrifter och tidningar kontrolleras av några enstaka, dominerande företag. Detta leder enligt motionärernas uppfattning till att den fria konkurrensen hotas. Även i *motion 2001/02:K381 av Matz Hammarström m.fl. (mp)* återfinns ett yrkande av samma innebörd (yrkande 14).

I *motion 2001/02:K396 av Ewa Larsson m.fl. (mp)* föreslås vidare ett tillkännagivande för regeringen om att distributionskanalerna för tidskrifter utreds ur ett tryck- och yttrandefrihetsperspektiv. Motionärerna anför att distributionskanalerna för tidskrifter kontrolleras av några enstaka, dominerande förlag. Detta leder enligt motionärernas uppfattning till att också yttrandefriheten hotas (yrkande 1).

I samma motion föreslås slutligen att riksdagen beslutar att begära att regeringen återkommer med förslag där en särskild regel tas in i konkurrenslagen om att prövningen i fall som har betydelse för den grundlagsskyddade sektorn skall ske under beaktande av de grundläggande intressena av att säkerställa ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande (yrkande 2).

Bakgrund

Statligt distributionsstöd till dagstidningar

Sedan 1960-talets slut lämnar staten olika former av direkt presstöd, framför allt till tidningar som har ett konkurrensmissigt underläge till följd av låg spridning på utgivningsorten och som därmed är mindre attraktiva på annonsmarknaden. Det direkta statliga stödet till dagspressen fördelas av Presstödsnämnden.

Det direkta statliga stödet till dagspressen omfattar bl.a. *distributionsstöd*. Detta stöd, som regleras i 4 kap. presstödsförordningen (1990:524), lämnas till dagstidningar som samordnar sin distribution med någon eller några andra tidningar. Distributionsstöd får lämnas för varje abonnerat exemplar av en dagstidning

- vars upplaga i huvudsak är betald,
- som har ett abonnemangspris som inte uppenbart avviker från det pris tidningar har i den kategori som tidningen tillhör,
- och som distribueras av ett distributionsföretag eller av ett befordringsföretag i lantbrevbäringsturer eller särskilda tidningsutdelningsturer, där minst två tidningsföretag deltar.

Tidningsföretag skall för att få distributionsstöd skriftligen förbinda sig att avstå från egen distribution av en abonnerad dagstidning inom alla områden där stödberättigad samdistribution förekommer om denna påbörjas vid en tidpunkt då den egna tidningen kan medfölja. Vidare skall tidningsföretaget skriftligen förbinda sig att överlämna hela distributionsarbetet till postbefordringsföretaget respektive distributionsföretaget i varje område där tidningen deltar i stödberättigad samdistribution.

Presstödsnämnden får medge att ett distributionsföretag som underentreprenör anlitar ett tidningsföretag eller ett företag som ägs av eller ingår i en koncern med tidningsföretag. Medgivande får lämnas endast om det finns synnerliga skäl för en sådan ordning och under förutsättning att övriga tidningsföretag som deltar i samdistributionen inom distributionsområdet godtar att underentreprenören anlitas. Vidare krävs för sådant medgivande att distributionsföretaget och underentreprenören samtycker till att dessa övriga tidningsföretag efter framställning till Presstödsnämnden skall kunna få de uppgifter som behövs för att kunna bedöma kostnader och kostnadsfördelning för en planerad eller pågående samdistribution.

Två distributionsföretag får samtidigt svara för stödberättigad samdistribution inom ett distributionsområde, om Presstödsnämnden medger det.

Distributionsstöd lämnas årligen med 10,30 öre per exemplar för de första 7 miljonerna stödberättigade exemplar, 8,23 öre per exemplar för exemplaren mellan 7 miljoner och 14 miljoner, 6,17 öre per exemplar för exemplaren mellan 14 miljoner och 21 miljoner, samt 5,16 öre per exemplar för exemplaren över 21 miljoner.

Presstödsnämnden betalar ut stödet månadsvis i efterskott till distributionsföretaget eller postbefordringsföretaget. Distributionsföretaget och postbefordringsföretaget tillgodoför tidningsföretaget dess andel av detta belopp. Ett distributionsföretag får förmedla distributionsstöd endast om företaget skriftligen förbinder sig att uppfylla vissa villkor. För det första skall företaget inom sitt verksamhetsområde anordna samdistribution där förutsättningar finns för stödberättigad samdistribution. För det andra skall företaget för samdistributionen tillämpa viss prissättning för sådana tidningsföretag som har undertecknat en förbindelse av tidigare omtalat slag, och som ger ut tidningar som normalt kommer ut med minst ett nummer varje vecka. Prissätt-

ningen skall vara sådan att storleken av den enskilda tidningens abonnerade upplaga inom distributionsområdet inte inverkar på distributionsavgiften per distribuerat exemplar. Om det blir väsentliga kostnadsskillnader på grund av att tidningarna väger olika mycket per exemplar, att någon av tidningarna föranleder mer administrativt arbete än de andra eller att någon av tidningarna föranleder särskilda transportkostnader får dock prissättningen anpassas till dessa skillnader. En sådan prissättning får däremot inte innebära att priset för distributionen av ett exemplar av den mest kostnadskrävande tidningen blir mer än tio procent högre än priset för distribution av ett exemplar av den minst kostnadskrävande tidningen. För en tidning som kommer ut en gång per vecka gäller vidare att den skall ha minst en procents hushållstäckning i den blockregion där tidningens utgivningsort är belägen. För det tredje skall distributionsföretaget eller postbefordringsföretaget hålla samdistributionen öppen för samtliga dagstidningar vars upplaga är i huvudsak betald och har ett abonnemangspris som inte uppenbart avviker från vad tidningar har i den kategori som tidningen tillhör och som vid tiden för samdistributionens början finns tillgängliga på orten. Slutligen skall företaget delge anbud på samdistribution inom ett distributionsområde till samtliga dagstidningar som har undertecknat förbindelse av tidigare omtalat slag vid en och samma tidpunkt.

Ett distributionsföretag får i samdistributionen distribuera annat än dagstidningar med distributionsstöd om kvaliteten i dagstidningsdistributionen inte försämras.

Ett distributionsföretag får inte förmedla distributionsstöd, om distributionsföretaget ägs av eller ingår i en koncern med ett eller några få tidningsföretag. Ett sådant distributionsföretag får dock förmedla distributionsstöd om Presstödsnämnden medger det, och om distributionsföretaget först samtycker till att ett tidningsföretag som berörs av samdistribution som anordnas av distributionsföretaget efter framställning till Presstödsnämnden skall kunna få de uppgifter som behövs för att kunna bedöma kostnader och kostnadsfördelning för en planerad eller pågående samdistribution.

Om ett eller flera tidningsföretag lämnar samdistributionssystemet och de kvarvarande tidningsföretagen i samdistributionen i distributionsområdet därmed drabbas av väsentliga kostnadsökningar skall de få extra distributionsstöd under högst tre år.

Mediekoncentrationskommittén

Mediekoncentrationskommittén lämnade sitt betänkande Yttrandefriheten och konkurrensen, förslag till mediekoncentrationslag m.m. (SOU 1999:30) i februari 1999. Kommittén hade till uppgift att lägga fram förslag om lagstiftning för att slå vakt om mångfalden i svenska medier och motverka sådan ägar- och maktkoncentration inom massmedierna som kan skada ett fritt och brett meningsutbyte och en fri och allsidig upplysning. I betänkandet föreslår kommittén bl.a. ändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen samt att det införs en särskild mediekoncentrationslag. Förslagen innebär i korthet att en koncentration skall kunna förbjudas, om den

1. skapar, förstärker eller förändrar kontrollen över en dominerande ställning, som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens i fråga om en sådan verksamhet som har särskild betydelse för opinionsbildningen – dagspress, radio och TV – eller en ställning som innefattar ett väsentligt inflytande inom flera sådana verksamheter och

2. i betraktande av koncentrationens art, marknadsförhållandena och berörda företags förväntade agerande kan befaras vara ägnad att hämma ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning.

Kommitténs förslag har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Enligt uppgift från Regeringskansliet planeras för närvarande inga ytterligare lagstiftningsåtgärder med anledning av Mediekoncentrationskommitténs förslag.

Tidigare riksdagsbehandling

Konstitutionsutskottet behandlade vid riksmötet 2000/01 en motion (mp) med yrkande om att distributionskanalerna för tidskrifter utreds ur ett tryck- och yttrandefrihetsperspektiv. Utskottet konstaterade då att kulturutskottet nyligen hade avstyrkt ett motionsyrkande i ämnet med hänvisning till att regeringens beredning av Mediekoncentrationskommitténs förslag inte borde föregripas. Konstitutionsutskottet fann inte skäl att göra någon annan bedömning, varför motionen avstyrktes (bet. 2000/01:KU18).

Utskottets ställningstagande

Fri åsiktsbildning är ett omistligt inslag i ett demokratiskt samhälle. Det är obestridligt att i moderna demokratier massmedierna spelar en betydande roll för opinionsbildningen och därmed för möjligheterna att förstärka och fördjupa demokratin. Mångfald inom massmedierna med möjlighet för många olika röster och uppfattningar att göra sig hörda är därför av vital betydelse för vårt samhälle.

Bland svenska massmedier har traditionellt *dagspressen* intagit en särställning när det gäller nyhetsförmedling och i synnerhet opinionsbildning. Även om dagspressens ställning har förändrats betydligt sedan presstödet infördes är den alltjämt speciell. Ett statligt presstöd i form av bl.a. distributionsstöd är enligt utskottets mening av väsentlig betydelse när det gäller att motverka koncentrationstendenser och upprätthålla mångfalden inom dagspressen. Utskottet anser också att det kan finnas goda skäl att överväga ytterligare åtgärder när det gäller att motverka koncentrationstendenser och öka mångfalden på medieområdet.

Mot den anförda bakgrunden är utskottet av uppfattningen att frågor om mångfald inom massmedierna även fortsatt bör ägnas stor uppmärksamhet och att ytterligare åtgärder kan behöva övervägas på detta område. Utskottet utgår från att regeringen delar utskottets inställning, och anser det inte nödvändigt med några sådana tillkännagivanden som begärs i motionerna

2001/02:K396 yrkandena 1–3 samt 2001/02:K381 yrkande 14. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Riktlinjer för mediepolitiken, konvergens m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstaganden motionsyrkanden om statens agerande rörande medier och grundläggande principer och former för programföretags verksamhet, auktionsförfarande för nya radio- och TV-koncessioner samt ett teknikneutralt regelverk för TV-sändning. Jämför reservation 3–7.

Motioner

I motion 2001/02:K243 av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs tillkännagivanden för regeringen om statens tre uppgifter inom mediepolitiken (yrkande 1), om riktlinjerna för mediepolitiken (yrkande 2), om att nya avtal med programbolag inte får innehålla vare sig program- eller reklamvillkor (yrkande 3), om att framtida koncessioner inom radio och TV skall fördelas via auktion (yrkande 4), om möjlighet till etablering av kommersiell nationell radio (yrkande 5), om långsiktighet och förutsägbarhet i utarbetande av en ny ordning för digital radio (yrkande 6) och om det digitala marknätet (yrkande 7). Motionärerna anför att de ser tre huvuduppgifter för mediepolitiken. Den första är att skapa ett regelverk och tydliga spelregler för att garantera yttrandefrihet, tryckfrihet och etableringsfrihet i medierna. Den andra är att garantera tillgången till vissa kvalitetsprogram (det s.k. public service-uppdraget). Den tredje är att hantera de statliga radio- och TV-bolagen, dvs. Sveriges Radio, Sveriges Television, Sveriges Utbildningsradio och Teracom. I statens åtaganden på medieområdet måste det ingå att säkerställa etableringsfrihet för nya kanaler utan att reglera deras programverksamhet. Vägledande skall vara ansvaret gentemot publiken. Koncessioner skall fördelas på motsvarande sätt som den privata lokalradions ursprungliga regelverk, nämligen genom ett auktionsförfarande. Det är viktigt att vidga yttrandefriheten och öppna för såväl nya regionala kanaler, som fria nationella kanaler. Det finns inga tekniska eller demokratiska skäl till att begränsa den fria radions utveckling. Nationella radiokanalkoncessioner bör snarast utbudas till auktion. Utbudet av mottagare för digital radio styrs av politiska regler. De viktigaste reglerna gäller vilka villkor som ställs upp för den privata radions deltagande. Långa tillståndsperioder och möjligheter att förändra programutbud och ägande är av avgörande betydelse. Långsiktighet och förutsägbarhet måste vara grundläggande i utarbetandet av en ny ordning för digital radio. Verksamheten i det digitala marknätet bör grundas på marknadsmässiga överväganden bland aktörerna på marknaden. Det gäller bland annat de radio- och TV-företag som

har ett naturligt intresse av att utveckla formerna för digitala sändningar, men också företag som utvecklar olika former för digital kommunikation.

I *motion 2001/02:K236 av Bo Lundgren m.fl. (m)* begärs ett tillkännagivande för regeringen om sändningsrätter för radio och TV. Motionärerna anför att yttrandefrihet och rätten till fri åsiktsbildning utgör omistliga hörnstenar i ett demokratiskt samhälle. I Europakonventionen kommer detta synsätt till uttryck genom artikel 10, vilken stadgar att rätten att t.ex. sända radio eller TV är en civil rättighet, och genom artikel 6, enligt vilken en sådan rättighet inte får begränsas utan rättslig prövning. Mot bakgrund av detta framstår den svenska medieregleringen, som bl.a. innebär att staten har monopol på sändningsrätter för radio och TV utan möjlighet för den enskilde till rättslig prövning, som oförenlig med konventionen. Enligt motionärernas mening är det angeläget att även i detta avseende stärka den enskildes rättighetskydd så att det bättre överensstämmer med konventionens (yrkande 9).

I *motion 2001/02:K367 av Ingvar Svensson m.fl. (kd)* begärs ett tillkännagivande för regeringen om utredning om nationell fri radio på kommersiell grund (yrkande 5).

I *motion 2001/02:So637 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* begärs ett tillkännagivande för regeringen om fri radio och TV. Motionärerna anför att privata radio- och TV-kanaler måste få finnas och ha stor frihet. Enligt motionärerna behövs dock också ”public service”, alltså ett subventionerat kvalitetsutbud, för att säkra kvalitet och mångfald. Kvalitetsstödet måste ske i former som minimerar riskerna för politisk styrning. Tillgängligt eterutrymme bör konsekvent fördelas genom auktioner, inte genom politiska s.k. skönhetstävlingar (yrkande 21).

I *motion 2001/02:T409 av Eva Flyborg m.fl. (fp)* begärs ett tillkännagivande för regeringen om behovet av en utredning för att ta fram ett nytt teknikneutralt regelverk för TV-sändning. Enligt motionärerna finns det ingen mening med att ha olika regler för olika distributionsformer för TV, t.ex. via kabel eller via radiosignaler i marknätet. En utredning bör ges i uppdrag att ta fram ett nytt teknikneutralt regelverk (yrkande 9).

Bakgrund

Yttrandefrihetsgrundlagen reglerar skyddet för yttrandefrihet i radio, television, filmer, videogram och ljudupptagningar m.m. Lagen bygger på samma grundsatser som tryckfrihetsförordningen. Detta innebär bl.a. att censurförbud och etableringsfrihet i princip gäller också för de medier som omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen. Endast i fråga om användningen av radiofrekvensspektrum har etableringsfrihet i tryckfrihetsrättslig mening inte kunnat införas.

Varje svensk medborgare och svensk juridisk person har enligt 3 kap. 1 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen rätt att sända radioprogram genom tråd. Något krav på tillstånd för att sända radioprogram genom tråd finns inte. Föreskrifter kan emellertid meddelas om skyldighet för nätinnehavare att ge

utrymme för vissa program i den utsträckning som behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning (s.k. must carry).

Rätten att sända radioprogram på annat sätt än genom tråd får enligt 3 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Det allmänna skall enligt paragrafen eftersträva att radiofrekvenserna tas i anspråk på ett sätt som leder till vidast möjliga yttrandefrihet. Enligt 3 kap. 4 § avgör den som sänder radioprogram självständigt vad som skall förekomma i programmen.

Enligt förarbetena till yttrandefrihetsgrundlagen (prop. 1990/91:64) är det av tekniska skäl omöjligt att uppnå en grundlagsfäst etableringsfrihet i tryckfrihetsrättslig mening när det gäller radiosändningar. Det gällande koncessionssystemet hade sin grund i nödvändigheten av att fördela radiofrekvenser, samtidigt som det har funnits en önskan att låta den centrala radio- och TV-verksamheten handhas av ett enda företag i allmänhetens tjänst.

Radio- och TV-lagen (1996:844) reglerar ljudradio- och televisionssändningar till allmänheten bl.a. i fråga om innehållet i sådana sändningar. Lagen är med visst undantag tillämplig på sändningar genom tråd endast om de når mer än 100 bostäder. Den omfattar också vissa satellitsända TV-program och ljudradioprogram. Tillstånd krävs endast för sådana ljudradio- och televisionssändningar som sker med hjälp av radio på frekvenser under 3 Ghz. Den som bedriver sändningsverksamhet för vilken det inte behövs tillstånd – t.ex. den som sänder ursprungligt i kabel – eller som är satellitentreprenör är skyldig att anmäla sig för registrering hos Radio- och TV-verket. Vissa undantag från tillståndsplikten gäller för sändningar av sökbar text-TV och för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade.

Regeringen är tillståndsmyndighet för televisionssändningar samt ljudradiosändningar i hela landet eller till utlandet. Ett tillstånd som regeringen meddelar innebär även rätt att samtidigt sända det antal program i varje område som anges i tillståndet. Tillstånd till digitala ljudradiosändningar ges också av regeringen. Radio- och TV-verket meddelar tillstånd att sända närradio samt lokalradio. Ingen kan få mer än ett tillstånd. Verkets beslut i tillståndsfrågor får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (13 kap. 1 och 1 a §§).

Regeringen har att beakta vad som föreskrivs i 1 kap. 9 § regeringsformen om objektivitetskrav vid myndighetsutövning. Av 3 kap. 2 och 3 §§ yttrandefrihetsgrundlagen framgår som tidigare har nämnts att yttrande- och informationsfriheterna skall vara grundläggande mål vid normgivning som berör fördelning av frekvenser och att dessa värderingar skall vara vägledande även vid förvaltningsbeslut som rör frekvensfördelningen. Därtill gäller vad som föreskrivs om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter i 2 kap. 12 § andra–femte styckena och 13 § regeringsformen. Dessa bestämmelser i regeringsformen innebär i huvudsak att begränsningar får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle, att begränsningen skall stå i proportion till syftet och inte utgöra ett hot mot den fria åsiktsbildningen, att den inte får göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning, att begränsningar får göras endast

med hänsyn till vissa närmare angivna betydelsefulla hänsyn och att begränsningar i övrigt får göras endast om särskilt viktiga skäl föranleder det.

Sändningstillstånd som meddelas av regeringen får enligt 3 kap. 1 § radio- och TV-lagen förenas med villkor som innebär att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i ljudradion och televisionen.

Villkor för sändningstillstånd får enligt 3 kap. 2 § även avse bl.a. skyldighet att sända program till hela eller viss del av landet, sända under viss minsta tid, samtidigt sända ett visst minsta antal program i varje område, använda en viss sändningsteknik, sända genmälen och beriktiganden, i programverksamheten respektera den enskildes privatliv, sända ett mångsidigt programutbud, kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det samt utforma sändningarna på sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet. Villkor för sändningstillstånd får också avse förbud mot att sända reklam, andra annonser och sponsrade program samt förbud mot att diskriminera annonsörer (3 kap. 3 §). Ingen kan få mer än ett tillstånd av regeringen vare sig direkt eller genom företag där han eller hon på grund av aktie- eller andelsinnehav ensam har ett bestämmande inflytande. Villkor för sändningstillstånd får innebära att ägarförhållandena och inflytandet i ett företag som erhåller tillståndet inte får förändras i mer än begränsad omfattning (3 kap. 4 §). Innan regeringen meddelar beslut om tillstånd skall den sökande ges tillfälle att ta del av och yttra sig över de villkor som regeringen avser att förena med tillståndet. Beslut om sändningstillstånd får endast innehålla villkor som sökanden godtagit (3 kap. 8 §).

Regeringens beslut i tillståndsärenden av nu aktuellt slag kan bli föremål för prövning enligt lagen (1988:205) om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut.

När tillstånd meddelas sker också en ytterligare prövning inom ramen för radiokommunikationslagen (SFS 1993:599). Tillståndshavaren måste ha Post- och Telestyrelsens tillstånd att använda radiosändare. Grunderna för Post- och Telestyrelsens tillståndsbeslut framgår av 9 § första stycket radiokommunikationslagen. Tillstånd skall meddelas under förutsättning av störningsfrihet och effektiv frekvensanvändning. Vidare skall radiokommunikation som är viktig för den fria åsiktsbildningen inte hindras och en rimlig beredskap för nya radioanvändningar skall kunna upprätthållas. Försvarmaktens frekvensbehov skall vara tillgodosett. Tillståndsmyndighetens beslut kan enligt 19 § överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

I förarbetena till radio- och TV-lagen (prop. 1995/96:160 s. 89 f.) framhålls att regeringens tillståndsbeslut normalt är en del i ett större massmediepolitiskt system. Det är inte bara fråga om ett val mellan två eller flera tillståndssökande utan också om t.ex. innebörden i de krav som skall ställas på sändningsföretaget och om val mellan hur stor del av sändningsutrymmet som skall utnyttjas för rikstäckande respektive regionala eller lokala sändningar. Regeringen framhöll att om en direkt valsituation föreligger är det klart att

regeringsformens och yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser ger vägledning. Av 3 kap. 2 § andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen följer att regeringen i valsituationer måste beakta t.ex. vilket programföretag som kan förväntas ge mest allsidigt utbud, låta störst antal meningsriktningar komma till tals, är minst knutet till specifik intressegrupp osv., kort sagt frågor om den sökandes vilja och förmåga att uppfylla de krav som ställs. Också för frågor om sändningsområden m.m. blir bedömningarna av sådan natur som knappast kan beskrivas i lagtext utan mer är sådana som regeringen i politisk ordning ansvarar för inför riksdagen.

Regeringen ansåg därför att den dåvarande ordningen med tillståndsprövning borde kvarstå oförändrad, i vart fall till dess en förändrad rättslig, teknisk eller massmediepolitisk verklighet tydligt kunde skönjas.

Utredningar, pågående arbete m.m.

I Konvergensutredningens betänkande Konvergens och förändring (SOU 1999:55) dras slutsatsen att det föreligger behov av samordning av viss lagstiftning. Det gäller framför allt relationen mellan å ena sidan telelagen och å andra sidan yttrandefrihetsgrundlagen och radio- och TV-lagen. Därutöver måste hänsyn tas till de övriga tillämpningsproblem som konvergensutvecklingen medför. Utredaren fann inte tillräckliga skäl för att föreslå konkreta lagstiftningsåtgärder, bl.a. med hänsyn till ett pågående arbete inom EU och den osäkerhet som präglar konvergensutvecklingens närmare riktning.

Regeringen beslutade den 4 februari 1999 att en parlamentariskt sammansatt kommitté skulle analysera behovet av och förutsättningarna för en mer teknikberoende grundlagsreglering av yttrandefriheten (Ju 1999:01, dir. 1999:8). Kommittén, som antog namnet Mediegrundlagsutredningen, presenterade den 29 mars 2001 sina överväganden och förslag i betänkandet *Yttrandefriheten och Internet. Utvidgat grundlagsskydd och andra frågor om tryck- och yttrandefrihet* (SOU 2001:28). Kommittén föreslår bl.a. att den nuvarande s.k. databasregeln (1 kap. 9 § yttrandefrihetsgrundlagen) utvidgas så att den omfattar också direktsändning på begäran, beställtryck och push-teknik. För massmedieföretag skall skyddet liksom hittills vara automatiskt. Vidare föreslås en möjlighet att genom utgivningsbevis få ett frivilligt skydd. Dessa ändringar innebär enligt kommittén en vidareutveckling av nuvarande grundlagsreglering men gör denna mindre teknikberoende. Mediegrundlagsutredningen föreslår också ändringar i yttrandefrihetsgrundlagen i fråga om nätägarens rätt att bestämma över sina nät för att tillåta regler om skyldighet att upplåta utrymme i nät för annans teletjänster samt för att klargöra att det är tillåtet med regler om skyldighet för nätinnehavare att släppa in andra program än dem som nu omfattas av den s.k. "must carry"-skyldigheten liksom med regler om skyldighet att vidta åtgärder för att tillförsäkra mottagarkollektivet (t.ex. hyresgäster i ett hyreshus) inflytande över programvalet.

Mediegrundlagsutredningens förslag ligger till grund för de förslag som regeringen för fram i proposition 2001/02:74 Yttrandefrihetsgrundlagen och Internet. Utskottet behandlar propositionen i betänkande 2001/02:KU21.

Inom EU har det under en följd av år pågått ett omfattande arbete med konvergensfrågorna. Utskottet redogjorde ingående för detta arbete i betänkande 1999/2000:KU15. Här kan därför nu hänvisas till den bakgrundsbeskrivning som lämnas där.

Kommissionen lade den 12 juli 2000 fram ett förslag till direktiv om ett gemensamt ramverk för elektronisk kommunikation och tillhörande tjänster, KOM (2000) 393. I en faktapromemoria från Näringsdepartementet (regeringens promemoria 2000/01:57) anförs bl.a. följande. Kommissionens förslag till nytt regelverk för elektroniska kommunikationsnät består av fem direktiv, en förordning samt ett beslut. Ramdirektivet är avsett att utgöra en form av grunddirektiv bland dessa. Direktivet fastställer det nya regelverkets målsättning: att åstadkomma ett harmoniserat regelverk för elektroniska kommunikationsnät och -tjänster samt tillhörande faciliteter. Vidare anger direktivet de nationella tillsynsmyndigheternas uppgifter och skyldigheter bl.a. beträffande konsultations- och informationsförpliktelser. Ramdirektivet anger även ett flertal grundläggande bestämmelser för tillämpningen av övriga direktiv såsom definitionen av det nya marknadsinflytandebegreppet (SMP) och procedurerna för marknadsanalyser.

I promemorian anges vidare att Sverige i grunden är positivt inställt till kommissionens förslag med tanke på inriktningen mot fortsatt liberalisering och ökad konkurrens inom området. Sverige bör enligt promemorian även stödja omfattningen av den aktuella regleringen och inriktningen mot en horisontell reglering av olika typer av infrastruktur för elektronisk kommunikation. Sverige stöder en gradvis övergång från sektoriell reglering till allmän konkurrensrätt. Det är enligt promemorian dock viktigt att understryka att en övergång till allmän konkurrensreglering inte kan äga rum för tidigt. En absolut nödvändig förutsättning är att en effektiv och stabil konkurrens råder på marknaden. – Sverige är enligt promemorian dock tveksamt till den ökade centralisering och byråkrati som blir en följd av de regler som föreslås t.ex. om konsultation med kommissionen och andra medlemsstater. Vidare krävs åtskilliga klaganden och förtydliganden av de föreslagna artiklarna.

Det tidigare omtalade arbetet inom EU har hittills resulterat i att beslutet samt fyra direktiv har blivit antagna. Enligt uppgift från Regeringskansliet kan ytterligare ett direktiv förväntas bli antaget till sommaren 2002 (se även skr. 2001/02:160 s. 84 f.).

Regeringen gjorde i proposition 2000/01:94 Radio och TV i allmänhetens tjänst 2002–2005 bedömningen att förslagen, trots att de inte omfattar innehållet i de tjänster som befordras med hjälp av elektroniska informationsnät, påverkar förutsättningarna för radio och TV i allmänhetens tjänst eftersom de behandlar distributionsformer som bär såväl radio och TV-sändningar som nya medieformer och tjänster.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 1998 avstyrkte utskottet (bet. 1997/98:KU16) motionsyrkanden (m) motsvarande de nu aktuella yrkandena i motion 2001/02:K243 (m) om riktlinjer för statens agerande rörande medier mot bakgrund av att riksdagen ganska nyligen hade tagit ställning i fråga om sändningstillstånd och tillståndsvillkor och med hänsyn till att resultatet av Konvergensutredningen och Lokalradioutredningen inte borde föregripas.

Även under riksmötet 1998/99 avstyrkte utskottet liknande motionsyrkanden (m). Utskottet uttalade då att det inte fann skäl att frångå sin tidigare bedömning när det gäller grundläggande principer och former för programföretags verksamhet (bet. 1998/99:KU23).

Vid riksmötet 1999/2000 vidhöll utskottet sina tidigare bedömningar och avstyrkte liknande motionsyrkanden (m) för statens agerande rörande medier (bet. 1999/2000:KU15). Även vid det förra riksmötet vidhöll utskottet sina tidigare bedömningar och avstyrkte ett motionsyrkande (m) av samma innebörd (bet. 2000/01:KU18).

I samband med utskottets behandling våren 2000 av proposition 1999/2000:55 Kommersiell lokalradio avstyrktes ett motionsyrkande om utredning av inrättandet av en nationell fri radio på kommersiell grund. Utskottet pekade på att syftet med införandet av privata reklamfinansierade ljudradiosändningar var att främja självständigt lokalt förankrade radiostationer. Utskottet framhöll att det analoga sändningsutrymme är begränsat och ger utrymme endast för ett mindre antal nya sändningstillstånd. Vidare framhölls att behovet av mångfald gör att det är angeläget att minst två tillstånd så långt möjligt skall kunna ges för varje sändningsområde. Mot den bakgrunden var utskottet inte berett förorda en ordning som innebär att analogt sändningsutrymme avsett för den kommersiella lokalradion i stället används för rikstäckande kommersiell radio.

Under våren 2001 avstyrkte utskottet, som inte var berett att frångå sin tidigare bedömning, ett liknande motionsyrkande (bet. 2000/01:KU22).

Vid förra riksmötet avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om auktionsförfarande för nya TV-koncessioner (bet. 2000/01:KU18).

Vid förra riksmötet avstyrkte utskottet även en motion (fp) om ett nytt teknikneutralt regelverk för TV-sändning med hänvisning till att utskottet inte såg någon anledning att föregripa det pågående arbetet med konvergensfrågorna inom EU och behandlingen av Mediegrundlagsutredningens förslag (bet. 2000/01:KU18).

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som anser att svensk lagstiftning på området motsvarar Europakonventionens krav, finner inte skäl att frångå sina tidigare bedömningar när det gäller statens agerande rörande medier och grundläggande principer och former för programföretags verksamhet. Motionerna 2001/02:K243 yrkan-

dena 1–3 och 5–7, 2001/02:K236 yrkande 9 och 2001/02:K367 yrkande 5 avstyrks.

Utskottet, som vidhåller sitt tidigare ställningstagande och inte delar motionärernas bedömningar vad gäller behovet av att fördela framtida koncessioner inom radio och TV via auktion, avstyrker motionerna 2001/02:K243 yrkande 4 och 2001/02:So637 yrkande 21.

Beträffande frågan om ett nytt teknikneutralt regelverk för TV-sändning vidhåller utskottet sin tidigare bedömning. Motion 2001/02:T409 yrkande 9 avstyrks.

Pornografi

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänsyn till pågående arbete med att skydda barn mot olämpligt programinnehåll motionsyrkanden om åtgärder mot pornografi i olika medier. Jämför reservation 8.

Motioner

I motion 2001/02:K232 av Ulla-Britt Hagström (kd) begärs ett tillkännagivande för regeringen om informationsinsatser avseende skydd mot grov pornografi via Internet (yrkande 2).

I motion 2001/02:K348 av Ewa Larsson och Kia Andreasson (båda mp) begärs tillkännagivanden för regeringen om förslag på hur en separering av porrfilmer från det övriga filmbudet på TV kan ske (yrkande 2), om en utredning i enlighet med vad som anförs i motionen (yrkande 3) och om förslag till ett kontrollprogram för att skydda mot pornografiskt innehåll på Internet (yrkande 4). Motionärerna anför att en metod för att begränsa medie-våldet kan vara att de filmbolag som i dag säljer sitt utbud tillsammans med porrfilmer via det digitala TV-marknätet, satellit eller kabel-TV, åläggs att separera ut porrfilmerna till en egen kanal. Den som verkligen vill se pornografisk film får då göra ett eget aktivt val. Motionärerna vill med en utredning bredda kunskapen i samhället om vad pornografin betyder för människan, myter och verklighet. Frågeställningar av intresse i sammanhanget är hur det kommer sig att så många är intresserade av pornografi; vilken betydelse de olika religionerna och vårt kulturarv har; hur pornografin fungerar kommersiellt; vilka ekonomiska och kriminella krafter som står bakom; hur stor spridning de pornografiska tidningarna och filmerna har i dag och hur de sprids samt hur olika forskare ser på sambanden mellan pornografisk film, våldtäkter och annat sexvåld. Slutligen vill motionärerna att regeringen låter undersöka möjligheterna att utveckla kontrollprogram för skolor och förskolor så att barn och ungdomar som använder Internet slipper se bilder som de inte är psykologiskt mogna att hantera.

Bakgrund

Enligt 6 kap. 2 § radio- och TV-lagen (1996:844) får TV-program som innehåller ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller pornografiska bilder inte sändas under sådan tid och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, såvida det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt. Sådana program skall antingen föregås av en varning i ljud eller innehålla en varning som anges löpande i bild under hela sändningstiden. Enligt förarbetena (prop. 1995/96:160, s. 93 f.) skall det vid tillämpningen göras en samlad bedömning av det skadliga innehåll sändningen har, vid vilken tidpunkt sändningen skett samt den allmänna tillgängligheten av sändningen, dvs. om den är krypterad. Granskningsnämnden för radio och TV får förelägga den som åsidosätter bestämmelsen om varning att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

Om någon vid upprepade tillfällen sänder sådana våldsskildringar eller pornografiska bilder i televisionen får Justitiekanslern förelägga honom eller henne att inte på nytt sända sådana program på tider och på sådant sätt att det finns betydande risk för att barn kan se programmen. Föreläggandet får förenas med vite. I fall av väsentliga brott mot bestämmelsen om sändning av våldsskildringar och pornografiska bilder kan Justitiekanslern efter anmälan av regeringen väcka talan vid allmän domstol om återkallelse av ett sändningstillstånd som meddelats av regeringen.

En väsentlig utgångspunkt i yttrandefrihetsgrundlagen är att censur inte skall få förekomma. Enligt 1 kap. 3 § andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen får det dock genom lag meddelas föreskrifter om granskning och godkännande av rörliga bilder i filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar som skall visas offentligt.

I 1 § lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram (granskningslagen) stadgas att framställning i en film eller ett videogram skall vara granskad och godkänd av Statens biografbyrå, innan den får visas vid allmän sammankomst eller offentlig tillställning. Från granskningsplikten undantas dock filmer och videogram som sänds i ett TV-program som omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen.

Utredningar m.m.

Europeiska unionens råd har antagit rådets rekommendation 98/560/EG av den 24 september 1998 om utvecklingen av konkurrenskraften hos den europeiska industrin för audiovisuella tjänster och informationstjänster genom främjande av nationella system för att uppnå en jämförbar och effektiv skyddsnivå för minderåriga och för den mänskliga värdigheten. Rekommendationen vänder sig till medlemsstaterna, berörda branscher och kommissionen. Den omfattar alla audiovisuella tjänster och informationstjänster som görs tillgängliga för allmänheten, oavsett spridningssätt. Som exempel nämns radio- och TV-sändningar, privata direktanslutna tjänster eller tjänster på Internet. Medlemsstaterna rekommenderas att, som ett komplement till lag-

stiftningen, främja inrättandet på frivillig grund av nationella system för skydd av minderåriga och den mänskliga värdigheten inom de olika mediebranscherna. Vidare rekommenderas medlemsstaterna att samarbeta på gemenskapsnivå för att utveckla metoder för en jämförbar utvärdering. Kommissionen ansvarar för att utveckla dessa metoder tillsammans med berörda nationella myndigheter.

Rådet mot skadliga våldsskildringar har i uppdrag att informera berörda branscher om innehållet i rekommendationen, följa branschernas självreglerande arbete med de frågor som rekommendationen omfattar, fungera som samtalspartner i frågor som rör skydd av barn och den mänskliga värdigheten om branscherna så önskar och fortlöpande rapportera till Kulturdepartementet och Näringsdepartementet om hur branschernas självregleringsarbete fortskrider (dir. 1998:110).

Kommissionen lämnade den 27 februari 2001 en utvärderingsrapport till ministerrådet och Europaparlamentet om tillämpningen av rekommendationen, KOM(2001)106. I rapporten konstaterar kommissionen att medlemsstaterna har tillämpat rekommendationen på olika sätt och att de flesta av medlemsstaterna har inlett kampanjer för en säkrare användning av Internet och att en del har infört ny lagstiftning eller stödåtgärder som telejourer hos polisen när det gäller barnpornografi. När det gäller de olika audiovisuella medierna anför kommissionen att antalet åtgärder har minskat, medan det mesta arbetet läggs ned på att skydda minderåriga och mänsklig värdighet när det gäller Internet och minst när det gäller videospel, vilket ligger i linje med rekommendationens huvudsakliga inriktning. De åtgärder som medlemsstaterna har vidtagit är enligt kommissionen mycket olika och sträcker sig från nästan inga åtgärder, särskilt i fråga om Internet, till omfattande arbete med att upprätta en gemensam politik för alla de olika audiovisuella medierna. Även om rekommendationen inte har någon direkt koppling till TV-direktivet, kan resultaten av utvärderingsrapporten enligt kommissionen mycket väl komma att påverka innehållet i ett eventuellt nytt direktiv om skydd av minderåriga och av mänsklig värdighet när det gäller allt elektroniskt material. Avslutningsvis anför kommissionen att resultaten av rapporten ”visar att utmaningarna måste tas på allvar när det gäller skydd av minderåriga och av mänsklig värdighet i alla medier, oberoende av om det är fråga om Internet, TV- och radiosändningar, videospel eller videokassetter och DVD. Man måste lägga ner mer arbete på att säkerställa ett enhetligt tillvägagångssätt, särskilt då konvergensen kommer att fortsätta att öka, när det gäller Internet-TV, interaktiva sändningar eller nedladdning av videospel från Internet. Man bör också uppmuntra att användarna, vilket inbegriper konsumenterna, involveras. Lösningar som grundandet av Nicam-institutet i Nederländerna samt den brittiska vitboken om kommunikationer visar enligt kommissionen att mycket kan uppnås med hjälp av sam- eller självreglering och att lösningarna kan vara riktgivande vid den fortsatta tillämpningen av rekommendationen”.

Enligt beslut vid regeringssammanträde den 8 juni 2000 gavs en särskild utredare i uppdrag att analysera och överväga behovet av ändringar i radio- och TV-lagen bl.a. beträffande skydd av barn. Utredaren skulle överväga olika sätt att förbättra möjligheten att skydda barn mot olämpligt programinnehåll, t.ex. genom att det ställs upp krav på att visst innehåll skall kunna blockeras eller att det skall vara möjligt att utesluta program med visst innehåll från abonnemanget. I delbetänkandet Skydd av barn mot olämpligt programinnehåll i TV (SOU 2001:84), som överlämnades den 6 november 2001, har utredningen kommit fram till att det inte behövs någon skärpt lagstiftning som ingriper i programföretagens sändningsrätt för att skydda barn mot olämpligt programinnehåll i TV. Utredningen förordar i stället en förstärkt föräldrakontroll över TV-utbudet i syfte att förbättra skyddet för barn. Det är utredningens uppfattning att programföretagen i första hand bör anförtros att på frivillig väg arbeta vidare med att utveckla system för förstärkt föräldrakontroll. Utredningen framhåller slutligen att den ökade internationaliseringen av TV-sändningar innebär att enskilda länders särlösningar får minskad betydelse. Det krävs internationellt samarbete för att uppnå en hållbar reglering på medieområdet avseende t.ex. våldsskildringar och pornografi. Det är därför viktigt att Sverige fortsätter att driva de mediepolitiska frågorna internationellt och framför allt inom EU.

Betänkandet har ännu inte remitterats. Som en uppföljning av utredningens slutsatser pågår för närvarande en översyn inom Kulturdepartementet av frågan om rätten att kunna utesluta program med pornografiskt innehåll från TV-abonnemang.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid förra riksmötet avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om åtgärder mot pornografi i kabel-TV med motiveringen att det pågående arbetet med att skydda barn mot olämpligt programinnehåll inte borde föregripas (bet. 2000/01:KU18).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin bedömning att det pågående arbetet med att skydda barn mot olämpligt programinnehåll inte bör föregripas. Motionerna 2001/02:K232 yrkande 2 och 2001/02:K348 yrkandena 2–4 avstyrks.

TV-direktivet, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstaganden motionsyrkanden om avskaffande av TV-direktivet. Eftersom utskottet förutsätter att den svenska regeringen även i fortsättningen inom EU verkar för en restriktiv syn på TV-reklam riktad till barn avstyrker utskottet motionsyrkanden om detta. Jämför reservation 9.

Motioner

I *motion 2001/02:K243 av Bo Lundgren m.fl. (m)* begärs ett tillkännagivande för regeringen om framläggande av förslag till avveckling av EU:s TV-direktiv (yrkande 12). Motionärerna anför att EU skall arbeta för att utvidga den inre marknaden och få bort offentliga monopol. TV-bolagen bör fritt förfoga över programinnehållet. Det är enligt motionärerna oacceptabelt att EU ställer krav på en viss sammansättning av programmen som t.ex. viss andel europeiska program. Det finns ingen anledning för EU att detaljreglera vilket ursprungsland programmen i TV har. EU:s uppgift är att möjliggöra tjänsternas fria rörlighet, inte reglera vilka länder programmen får komma ifrån. Även *motion 2001/02:U303 av Bo Lundgren m.fl. (m)* innehåller ett yrkande av samma innebörd (yrkande 7).

I *motion 2001/02:K415 av Håkan Juholt m.fl. (s)* begärs ett tillkännagivande för regeringen om stöd för regeringens krav på att förbudet för eterreklam riktad mot barn fortsatt skall gälla. I debatten har det enligt motionärerna framkommit att EU-regler kan föra med sig att Sverige kan tvingas överge sin tidigare hållning. Regeringen har i olika EU-sammanhang hållit fast vid den svenska inställningen. Motionärerna anser att det är angeläget att en enig riksdag ger regeringen stöd i denna fråga. Riksdagen bör enligt motionärerna slå fast att detta område inte får bli föremål för ”kompromisser” eller anpassning till andra länders regelverk.

I *motion 2001/02:K370 av Monica Green och Christina Axelsson (båda s)* begärs ett tillkännagivande för regeringen om att Sverige aktivt bör medverka till att EU:s direktiv om TV och regler för reklam även omfattar regler för reklam riktad till barn (yrkande 1).

Bakgrund

Det s.k. TV-direktivet – rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television – började för Sveriges del att gälla den 1 januari 1994, då EES-avtalet trädde i kraft och genomfördes i svensk rätt genom lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten (prop. 1992/93:75,

bet. 1992/93:KU12, rskr. 1992/93:117). Den 1 december 1996 ersattes bl.a. denna lag av regler i radio- och TV-lagen (1996:844) som då trädde i kraft. TV-direktivet har setts över av kommissionen, och den 30 juni 1997 antog Europaparlamentet och rådet ett nytt direktiv (97/36/EG) om ändring av TV-direktivet. Ändringarna införlivades med svensk rätt genom ändringar i radio- och TV-lagen (SFS 1998:1713, prop. 1997/98:184, bet. 1998/99:KU13, rskr. 1998/99:100).

TV-direktivet innehåller minimiregler för TV-sändningar inom EG och syftar till att möjliggöra fri rörlighet för TV-sändningar. Direktivet innebär att den medlemsstat varifrån en sändning härrör skall se till att sändningen följer lagen i den medlemsstaten. Andra medlemsstater skall tillåta fri mottagning och får inte hindra vidare-sändning av en TV-sändning från en annan medlemsstat av skäl som omfattas av direktivet. Direktivet hindrar inte att medlemsstaterna tillämpar mer restriktiva regler för TV-företag inom sin nationella jurisdiktion. I direktivet finns bl.a. regler om europeiska programkvoter och om sändning av biograffilmer i TV. Vidare innehåller det allmänna regler om TV-reklam och sponsring. Där föreskrivs också förbud eller restriktioner mot sändningar med visst innehåll. Beträffande TV-reklam riktad till minderåriga sägs i direktivet att sådan reklam inte direkt skall uppmana minderåriga att köpa en produkt eller tjänst genom att utnyttja deras oerfarenhet eller godtrogenhet. Reklamen skall inte heller direkt uppmuntra minderåriga att övertala sina föräldrar eller andra att köpa de utannonserade varorna eller tjänsterna. Inte heller skall den utnyttja det speciella förtroende minderåriga hyser för föräldrar, lärare eller andra personer. Reklamen skall inte heller utan skäl visa minderåriga i farliga situationer. I Sverige gäller enligt 7 kap. 4 § radio- och TV-lagen att reklam i en TV-sändning inte får syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under tolv år. I reklam i en TV-sändning får det inte uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år.

Regeringen angav i proposition 2000/01:94 Radio och TV i allmänhetens tjänst 2002–2005 att kommissionen inom kort kommer att inleda en översyn av TV-direktivet. Kommissionens förslag till ändringar väntas enligt regeringen i slutet av år 2002 (se skr. 2001/02:160 s. 230).

Under det svenska ordförandeskapshalvåret har barn och ungas situation i det nya medielandskapet hört till de prioriterade frågorna. Ett resultat av detta var att den för Sverige viktiga profilfrågan om barn och TV-reklam tydliggjordes på den politiska agendan inför det kommande arbetet med revideringen av TV-direktivet. Barn och TV-reklam var föremål för debatt vid det informella kulturministermötet i Falun den 20–22 maj 2001, där ett brett stöd gavs för att barn behöver visas särskild hänsyn när det gäller reklam. Dessförinnan hade frågan diskuterats på expertnivå vid seminariet Barn och unga i det nya medielandskapet i Stockholm den 12–13 februari samma år. Expertseminariet arrangerades av det svenska ordförandeskapet i samarbete med kommissionen. Mötet samlade drygt 200 företrädare för branscher, intresse-

organisationer och myndigheter från hela Europa. Även kandidatländerna var representerade (skr. 2001/02:160 s. 231).

Tidigare riksdagsbehandling

Vid förra riksmötet avstyrkte utskottet, som inte delade motionärernas uppfattning, ett motionsyrkande om att regeringen skulle verka för ett avskaffande av TV-direktivet (bet. 2000/01:KU18).

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om avskaffande av TV-direktivet vidhåller utskottet sitt tidigare ställningstagande, varför motionerna 2001/02:K243 yrkande 12 och 2001/02:U303 yrkande 7 avstyrks.

Regeringen har under det svenska ordförandeskapshalvåret vunnit brett stöd för att barn behöver visas särskild hänsyn när det gäller reklam. Utskottet förutsätter att regeringen även i fortsättningen inom EU med kraft driver den svenska ståndpunkten i fråga om TV-reklam riktad till barn, men anser det inte nödvändigt med några sådana tillkännagivanden som begärs i motionerna 2001/02:K415 och 2001/02:K370 yrkande 1. Motionerna avstyrks därmed.

Granskningsnämnden för radio och TV

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till sitt tidigare ställningstagande ett motionsyrkande om utvärdering av verksamheten vid Granskningsnämnden för radio och TV. Jämför reservation 10.

Motion

I motion 2001/02:K367 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande för regeringen om en allsidig och relevant utvärdering av verksamheten hos Granskningsnämnden för radio och TV. Motionärerna anför att ibland har det riktats befogad kritik mot nämnden med hänvisning till att nämnden tycks avfärda en del anmälningar rutinmässigt och utan närmare analys. Enligt motionärerna finns det en risk för att granskningen över en tidsperiod leder till avtrubning vid de olika bedömningarna. Därför borde det nu vara dags att genomföra en allsidig och relevant utvärdering av nämndens verksamhet (yrkande 2).

Bakgrund

Enligt 9 kap. 2 § radio- och TV-lagen övervakar Granskningsnämnden för radio och TV genom granskning i efterhand om sända program står i överensstämmelse med lagen och de villkor som kan gälla för sändningarna.

Nämndens övervakning omfattar alla de svenska radio- och TV-företag som sänder program till den svenska allmänheten, antingen sändningarna sker lokalt, regionalt eller över hela landet. Det innebär med andra ord att nämnden granskar allt från när- och lokalradio till rikstäckande radio och TV – både mark-, kabel- och satellitbunden sådan.

Vissa kanaler, som många av naturliga skäl uppfattar som svenska, är formellt sett inte svenska även om sändningarna sker på svenska språket. Så är fallet med t.ex. TV 3, Kanal 5 och ZTV, vars satellitsändningar har sitt hemvist i Storbritannien. Granskningsnämnden har i enlighet med radio- och TV-lagen, som också i detta avseende bygger på TV-direktivet, ingen jurisdiktion över dem. Nämnden skall dock enligt sin instruktion följa innehållet även i utländska satellitsändningar som riktar sig till svensk allmänhet och bedöma om dessa sändningar följer TV-direktivet.

Nämnden agerar i huvudsak utifrån anmälningar som kommer in från allmänheten och olika organisationer, men tar också egna initiativ. Det senare gäller särskilt för när- och lokalradio samt kabel- och satellit-TV, där anmälningarna är få.

Granskningsnämnden har vidare i uppgift att bedöma om SVT:s, SR:s, UR:s och TV 4:s uppföljningsrapporter ger statsmakterna och allmänheten tillräcklig information om hur programföretagen levt upp till de krav och syften som regeringen angett i sändningstillstånden. Nämnden publicerar också regelbundet rapporter och informationsmaterial.

I proposition 2000/01:94 Radio och TV i allmänhetens tjänst 2002–2005 aviserade regeringen att ett uppdrag skall ges till Granskningsnämnden att följa och utvärdera hur de gjorda förändringarna av SVT:s nyhetsorganisation påverkar mångfalden i nyhetsutbudet.

I budgetpropositionen för år 2002 anges att regelverket för bl.a. Granskningsnämnden för radio och TV är föremål för överväganden (prop. 2001/02:1).

Utredningar

Enligt beslut vid regeringssammanträde den 19 april 2001 gavs en särskild utredare i uppdrag att utreda och föreslå ny lagstiftning och myndighetsorganisation inom området för elektronisk kommunikation. Uppdraget omfattar bl.a. en översyn av lagstiftningen och de politiska målen inom området. Arbetet skall bedrivas mot bakgrund av den tekniska och marknadsmässiga utveckling som skett när det gäller elektronisk kommunikation. I direktiven (dir. 2001:32) hänvisas till förslag till ett nytt regelverk för elektronisk kommunikation som kommissionen har presenterat år 2000. Kommissionens förslag till regelverk har lagts fram mot bakgrund av den snabba tekniska och marknadsmässiga utvecklingen. Nuvarande reglering anpassas till en mer konkurrensutsatt marknad och tar hänsyn till den pågående konvergensen, dvs. sammansmältningen mellan tele, data och medier. Konvergensen gör att traditionellt skilda nät kan bära varandras tjänster, t.ex. Internetaccess via

kabel-TV-nätet, TV-program över telenätet och telefoni över Internet. Det nya regelverket innebär att alla typer av infrastruktur – telenät, datanät, rundradionät m.fl. – regleras på samma sätt. Regelverket syftar alltså till att vara teknikneutralt.

Utredningen skall göra en fullständig översyn av telelagen (1993:597) och lagen om radiokommunikation (1993:599) samt föreslå hur EG-rättsakterna skall genomföras i svensk lagstiftning. Vidare skall utredningen belysa gränsdragningen mellan sektorspecifik lagstiftning inom området för elektronisk kommunikation och generella konkurrensregler. Utredaren skall också analysera de politiska målen inom området, hur de kan uppnås och föreslå eventuella förändringar när det gäller de tele- och IT-politiska målen med utgångspunkt i att de skall samordnas.

I uppdraget ingår också att kartlägga, analysera och föreslå eventuella förändringar av övrig lagstiftning inom området, med inriktning på att åstadkomma en enhetlig lagstiftning. Av särskilt intresse i sammanhanget är även att utredaren skall beskriva nuvarande myndighetsstruktur samt föreslå påkallade förändringar. I direktiven uttalas att flera myndigheter har uppgifter inom området för elektronisk kommunikation, främst Post- och telestyrelsen och Radio- och TV-verket, men även bl.a. Konsumentverket, Konkurrensverket, Riksarkivet och IT-kommissionen (K 1998:04). Utredaren skall beskriva den nuvarande myndighetsstrukturen och samarbetsformerna mellan myndigheterna. Därvid skall även erfarenheterna av den nuvarande organisationen redovisas och utvärderas. Utredaren skall överväga om nuvarande organisation är lämplig mot bakgrund av dessa erfarenheter, den tekniska utvecklingen, de överväganden som gjorts om statens uppgifter och den lagstiftning som utredaren föreslår. Utredaren skall föreslå de förändringar i myndighetsstrukturen och samarbetsformerna som är nödvändiga med anledning av dessa överväganden samt sådana förslag till författningsändringar som skulle bli nödvändiga för att åstadkomma en förändrad myndighetsstruktur.

Utredaren skall i nu aktuella delar redovisa sitt uppdrag senast den 1 juni 2002.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid de två närmast föregående riksmötena har utskottet avstyrkt motionsyrkanden (kd) om utvärdering av verksamheten vid Granskningsnämnden med hänvisning till att pågående arbeten avseende bl.a. myndighetsstruktur borde avvaktas (bet. 1999/2000:KU15 och 2000/01:KU18).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande. Motion 2001/02:K367 yrkande 2 avstyrks.

Distribution av TV-sändningar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare bedömningar motionsyrkanden om dels begränsningar av must carry-skyldigheten, dels nordiskt TV-samarbete och svensk TV-publiks tillgång till TV-utbudet från övriga nordiska länder. Vidare avstyrker utskottet ett motionsyrkande om tillkännagivande för regeringen om önskvärdheten av att upplåta överföringskapacitet i det digitala marknätet för vidareändning av TV-program på invandrarspråk. Jämför reservation 11.

Motioner

I motion 2001/02:K243 av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande för regeringen om begränsning av must carry-principen. Motionärerna anför att kravet på allmänhetens tillgång till allsidig information rimligen måste anses tillgodosett genom att de licensbetalda public service-kanalerna TV 1 och TV 2 omfattas av must carry-skyldigheten. Det kan inte anses befogat att must carry-skyldigheten också skall omfatta andra kanaler. Enligt motionärerna kan det vidare ifrågasättas om dagens omfattande must carry-skyldighet är förenlig med 3 kap. 1 § andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen. Must carry-regeln bör därför begränsas till enbart de licensfinansierade public service-kanalerna (yrkande 13).

I motion 2001/02:K338 av Märta Johansson och Lisbet Calner (båda s) begärs ett tillkännagivande för regeringen om möjligheter till ökat radio- och TV-utbyte med de nordiska grannländerna. Motionärerna anför att det i koncessionsvillkoren för sändningsrätt bör införas att de nordiska ländernas TV-kanaler – minst ett per land – måste ingå i det obligatoriska programutbudet.

I motion 2001/02:K357 av Charlotta L Bjälkebring (v) begärs ett tillkännagivande för regeringen om önskvärdheten av att upplåta överföringskapacitet i det digitala marknätet för vidareändning av nyhetssändningar, sport, kultur och barnprogram på invandrarspråk. Motionären anser att det är nödvändigt att främst erbjuda nytt sändningsutrymme i det digitala marknätet åt de aktörer som är beredda att vidareända TV-utbud på invandrarspråk.

I motion 2001/02:Kr424 av Lennart Daléus och Elver Jonsson (c, fp) begärs tillkännagivanden för regeringen om att minst fyra av programkanalerna skall användas för distribution till vart och ett av de nordiska länderna utan beroende av beslut i kommersiella företag (yrkande 4), att den sammantagna uppgörelsen i TV-frågan är att Nordens alla TV-hushåll utan särskild kostnad kan ta del av varandras public service-utbud (yrkande 5) och att den juridiska hanteringen av must carry-principen måste ses över och ett förslag läggas fram (yrkande 6). Enligt motionärerna finns starka skäl för att låta must carry-principen råda i digitaliserade kabelnät också för en public service-kanal

vardera från Danmark, Finland, Island och Norge. Regeringen bör se över den juridiska hanteringen och framlägga förslag om detta.

Bakgrund

Varje svensk medborgare och svensk juridisk person har, enligt 3 kap. 1 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen, rätt att sända radioprogram genom tråd. Denna frihet hindrar, enligt bestämmelsens andra stycke, inte att det i lag meddelas föreskrifter i fråga om bl.a. skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning.

I 8 kap. 1 § radio- och TV-lagen finns regler om skyldighet att vidarebefordra vissa sändningar i kabelnät (s.k. *must carry*). Skyldigheten gäller sedan den 1 februari 1999 TV-sändningar som sker med tillstånd av regeringen, dock högst tre samtidigt sända TV-program från tillståndshavare vars verksamhet finansieras genom TV-avgiftsmedel samt högst ett program från andra tillståndshavare. Skyldigheten gäller endast för sändningar för vilka sändningstillståndet har förenats med krav på opartiskhet och saklighet samt ett villkor om ett mångsidigt programutbud där det skall ingå nyheter. Program som har sänts ut med endast digital teknik behöver endast sändas vidare med samma teknik i kabelnäten.

Riksdagsbeslutet (bet. 1996/97:KU17, rskr. 1996/97:178) om *marksänd digital TV* innebär att programutbudet som helhet bör tilltala olika intressen och smakriktningar, att lokala och regionala program bör ges företräde liksom program som är förankrade i den svenska kulturkretsen. Programföretag som redan sänder med analog teknik bör beredas plats i det digitala marknätet. Det finns inga särskilda regler för marksänd digital TV i radio- och TV-lagen (1996:844), utan de allmänna reglerna om TV skall tillämpas. Förordningen om marksänd digital TV (1997:894) reglerar tillståndsgivningen.

Det är regeringen som beslutar om vilka programföretag som skall få tillstånd att sända marksänd digital TV och vilket sändningsutrymme som får upplåtas för detta. Regeringen beslutar också om eventuella förändringar av tillstånden, t.ex. i fråga om tillståndstidens längd, samt sändningarnas geografiska och innehållsmässiga omfattning. Radio- och TV-verket utlyser tillstånden, handlägger ansökningarna och ger ett motiverat förslag till regeringen om hur sändningstillstånden skall fördelas. I samband med införandet av digital TV beslutade regeringen att tillkalla en parlamentarisk kommitté (dir. 1997:134), som antog namnet Digital-TV-kommittén (Ku 1997:06). Kommittén skulle följa verksamheten med marksänd digital TV och fortlöpande rapportera sina iakttagelser till regeringen. Kommittén skulle också medverka vid urvalet av de företag som skall delta i sändningarna genom att yttra sig till Radio- och TV-verket över tillståndsansökningarna. Radio- och TV-verket skulle därefter överlämna ansökningarna till regeringen med ett motiverat förslag till fördelning av tillstånden.

Digital-TV-kommittén har vid tre tillfällen – i maj 1998, i november 1999 och i augusti 2001 – lämnat yttranden över ansökningar. De digitala TV-sändningarna omfattar för närvarande knappt 20 programkanaler.

I maj 1998 lämnade kommittén ett yttrande över ansökningarna gällande de två första tillgängliga digitala frekvenskanalerna. Efter förslag från Radio- och TV-verket meddelade regeringen i juni 1998 ett beslut som innebar att elva företag fick tillstånd att sända marksänd digital TV. När regeringen beslutade om en fjärde frekvenskanal fanns det utrymme för nya företag att få plats i det digitala marknätet. I november 1999 lämnade kommittén ett yttrande över ansökningarna gällande den fjärde frekvenskanalen. För sändningar i Göteborg med omnejd samt i Sundsvall och Östersund med omnejd föreslog kommittén därvid att tillstånd skulle meddelas DTU Television AB, vars avsikt var att sända program för olika invandrar- och språkgrupper i Sverige. En stor del av utbudet skulle bestå av program från public service-kanaler i andra länder, och programmen skulle i stor utsträckning vara textade på svenska. DTU Television AB bedömdes på ett väsentligt sätt bidra till ökad mångfald i det samlade programutbudet och borde därför enligt kommittén beredas möjlighet att inleda sändningar. Företaget hade ansökt om tillstånd att sända i samtliga områden, vilket emellertid inte var möjligt på grund av brist på frekvensutrymme. Kommittén ansåg dock att det var angeläget att även andra vägar prövades för att ge DTU Television AB mer sändningsutrymme. En sådan väg var att undersöka möjligheterna för DTU Television AB att hitta samarbetslösningar med tillståndshavarna i övriga regioner. Radio- och TV-verket borde enligt kommittén aktivt uppmuntra till att sådana samarbetslösningar kom till stånd.

Efter förslag från Radio- och TV-verket meddelade regeringen i januari 2000 ett beslut som innebar bl.a. att tre nya företag fick tillstånd att sända marksänd digital TV. Ett av företagen var DTU Television AB. Eftersom ett av de andra nya företagen aldrig utnyttjade sitt tillstånd fick DTU i maj 2001 möjlighet att sända i alla områden utom Östergötland och Skåne, där regionala programföretag sänder.

Digital-TV-kommittén överlämnade sitt slutbetänkande Digital TV – modernisering av marknätet (SOU 2001:90) i november 2001. Remisstiden för betänkandet har gått ut den 3 april 2002.

Tidigare riksdagsbehandling

I samband med riksdagsbehandlingen av nu gällande regler på området avstyrkte utskottet två motionsyrkanden, (m) respektive (fp), som vände sig mot att skyldigheten att vidarebefordra program omfattar fler program än de som finansieras genom TV-avgift, dvs. SVT 1 och SVT 2 (bet. 1998/99:KU6). Utskottet konstaterade att det i 3 kap. 1 § andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen stadgas att friheten enligt första stycket att sända program genom tråd inte hindrar att det i lag meddelas föreskrifter i fråga om skyldighet för nätnnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning. Det finns

således ett uttryckligt grundlagsstöd för bestämmelsen om sändningsplikt i 8 kap. 1 § radio- och TV-lagen. Grundlagsstödet förutsätter dock att vidare-sändningar behövs med hänsyn till allmänhetens tillgång till allsidig upplysning. Enligt utskottets mening innebar regeringens förslag att skyldigheten att vidarebefordra TV-sändningar i kabelnät skulle få en rimlig omfattning när de digitala sändningarna i marknät inleddes.

Vid riksmötena 1999/2000 och 2000/01 vidhöll utskottet sin tidigare bedömning och avstyrkte motionsyrkanden om begränsningar av must carry-skyldigheten (bet. 1999/2000:KU15 och 2000/01:KU18).

Frågan om *nordiskt TV-samarbete* har behandlats av kulturutskottet både vid det förra och under det innevarande riksmötet (bet. 2000/01:KrU8 och 2001/02:KrU11). Under det innevarande riksmötet behandlade utskottet därvid motionsyrkanden (c, fp) om dels att ge TV-tittarna tillgång till de nordiska grannländernas TV-utbud, dels att den svenska regeringen genom överläggningar med de övriga nordiska staternas regeringar skulle hävda att "vidare-sändning av egna program" i det digitala marknätet skall ske på villkor som liknar det som gäller för det analoga marknätet.

Kulturutskottet konstaterade att en rad juridiska, tekniska och ekonomiska frågor måste vara lösta innan grannlandskanalerna kan vidare-sändas i de nationella näten. Utskottet noterade bl.a. att de programkort som krävs för att tittaren skall kunna få tillgång till SVT:s och andra programföretags digitala marksändningar inte säljs till grannländerna av upphovsrättsliga skäl. Vidare hänvisade utskottet till ett medlemsförslag om nordiskt TV-samarbete (A 1244/nord) som hade inlämnats i början av år 2001 till Nordiska rådet. Förslagsställarna ansåg att Nordiska rådet borde ta initiativ till att lösa problemen inom Norden och på så sätt även vara en förebild för en europeisk lösning. Förslaget innefattar frågan om att säkerställa fortsatta sändningar av grannlands-TV, att verka för att de som bor i Norden skall kunna abonnera på TV-tjänster i annat nordiskt land, att verka för en nordisk marknad för digital-TV, att verka för att gränsöverskridande TV inte skall medföra höga kostnader för nordiska medborgare och att verka för att nationella avtal inte skall vara hinder för en "gränslös television".

Vid Nordiska rådets höstsession i oktober 2001 enades närvarande kulturministrar och ledamöter i Nordenutskottet om att

- inom ramen för det nordiska samarbetet och enskilt i länderna verka för att hitta lösningar som bidrar till att allmänheten i ökad grad ges möjligheter att ta del av nordiska public service-kanaler i den digitala tiden,
- i god tid innan de analoga sändningarna släcks föra förhandlingar som bidrar till en lösning i frågan och att bejaka att alla avtal om upphovsrätt och teknik på området skall vara färdiga senast två år innan de analoga sändningarna släcks,
- det är ett allmänt intresse att public service-kanalerna sänds i hela Norden samt att

- utvecklingen går snabbare framåt om bilaterala förhandlingar förs mellan länderna som kan ge en allnordisk lösning.

Kulturutskottet konstaterade vidare att Digital-TV-kommittén i sitt slutbetänkande (november 2001) föreslagit att public service-företagens program skall sändas okrypterade, vilket skulle göra dem tillgängliga i gränstrakterna även i fortsättningen (SOU 2001:90 s. 170).

Kulturutskottet uttalade att det liksom vid föregående riksmöte ansåg att det är angeläget att den svenska TV-publiken får tillgång till det nordiska TV-utbudet. Utskottet förutsatte att regeringen noga följer utvecklingen och i det nordiska samarbetet intensifierar sina ansträngningar för att frågan om grannlands-TV skall komma närmare en lösning. Mot bakgrund av pågående arbete inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet ansåg utskottet att riksdagen inte borde göra något sådant uttalande i frågan som begärdes i de aktuella motionsyrkandena, varför motionen avstyrktes i dessa delar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning vad gäller frågan om begränsningar av must carry-skyldigheten och avstyrker därför motion 2001/02:K243 yrkande 13.

När det gäller frågorna om nordiskt TV-samarbete och svensk TV-publiks tillgång till TV-utbudet från övriga nordiska länder kan konstateras att kulturutskottet nyligen har avstyrkt motionsyrkanden i dessa ämnen med hänvisning till pågående arbete inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Konstitutionsutskottet finner inte skäl att göra någon annan bedömning. Motionerna 2001/02:K338 samt 2001/02:Kr424 yrkandena 4–6 avstyrks.

I motion 2001/02:K357 begärs ett tillkännagivande för regeringen rörande önskvärldheten av att upplåta överföringskapacitet i det digitala marknätet för vidareändning av TV-program på invandrarspråk. Utskottet har i det föregående redovisat utvecklingen hittills vad gäller tillståndsgivning för TV-sändningar i det digitala marknätet. Enligt utskottets mening har tillståndsgivningen hittills i stort sett haft en sådan inriktning som efterfrågas i motionen. Utskottet avstyrker därmed motion 2001/02:K357.

Regional TV

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om att avtal och sändningstillstånd för TV 4 bör regleras i vilka områden som regionala sändningar skall ske.

Motion

I motion 2001/02:K410 av Berit Andnor och Rune Berglund (båda s) begärs tillkännagivanden för regeringen om avtal med TV 4 om regionala sändningar. Motionärerna anför att enligt sändningstillståndet för TV 4 skall regionala sändningar ske från minst 16 områden. Vilka områden sändningarna skall ske ifrån är inte reglerat i avtalet mellan staten och TV 4. Motionärerna anser att staten i avtalen om sändningstillstånden bör regleras i vilka områden som regionala sändningar skall ske.

Bakgrund

För att sända TV-program med hjälp av radiovågor på frekvens under tre gigahertz krävs enligt 2 kap. 1 och 2 §§ radio- och TV-lagen tillstånd av regeringen. Efter en ändring av 3 kap. 2 §, som trädde i kraft den 1 juli 1997 (prop. 1996/97:101, bet. 1996/97:KU19, rskr. 1996/97:208), föreskrivs i lagen att villkor för sändningstillstånd får avse bl.a. skyldighet att regionalt sända och producera program.

Enligt tillståndsvillkoren för TV 4 AB för perioden den 1 januari 2002–den 31 december 2005 skall TV 4 regionalt sända och producera program i minst samma antal områden och i minst samma omfattning som under år 1996. I avtalet med TV 4 som gällde vid den tiden fanns inga direkta krav på regionala sändningar. TV 4 åtog sig ensidigt att upprätta redaktioner i Malmö, Göteborg och Norrland. Detta åtagande uppfylldes inte, utan TV4 valde att i stället träffa avtal med ett flertal lokala TV-stationer om att sända regionala program på fasta tider i TV 4:s sändningar (se prop. 1996/97:101).

Tidigare riksdagsbehandling

Vid riksmötet 1997/98 behandlade utskottet en motion om regionala aspekter i koncessionsgivningen avseende bl.a. TV 4. Utskottet, som avstyrkte motionen, hänvisade till att tillståndsvillkoren för TV 4 innehåller klara krav på regional verksamhet. Mot denna bakgrund saknades enligt utskottets mening anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen om behovet av regionala aspekter i koncessionsgivning (bet. 1997/98:KU16).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning. Motion 2001/02:K410 avstyrks.

Koncessionsavgifter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstagande ett motionsyrkande om en avvecklingsplan för koncessionsavgifterna som gäller för de ursprungliga tillstånden för kommersiell lokalradio. Jämför reservation 12.

Motion

I motion 2001/02:K367 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) föreslås ett tillkännagivande för regeringen om att återkomma till riksdagen med förslag till en avvecklingsplan ned till en rimlig nivå för de höga koncessionsavgifterna som gäller för de ursprungliga tillstånden för kommersiell lokalradio (yrkande 7).

Bakgrund

Lokalradiolagens bestämmelser i 15–17 §§ och 32–37 §§ om avgift fortsätter enligt övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område att gälla i fråga om tillstånd som meddelats före den 1 juli 2000 och därefter förlängs.

I proposition 1999/2000:55 Kommersiell lokalradio uttalade regeringen i fråga om befintliga tillstånd att den i och för sig hade den utgångspunkten att de nya reglerna skall gälla även dessa. Detta var dock enligt regeringen inte möjligt fullt ut. För befintliga tillstånd skulle därför den avgift som fastställts vid auktionsförfarande betalas även under kommande tillståndperioder. För nya tillstånd skulle en koncessionsavgift om 40 000 kr per år betalas. Avgiften skulle justeras årligen med hänsyn till konsumentprisindex.

Av propositionen framgick att den årliga avgiften för att sända lokalradio varierade som ett resultat av auktionerna mellan minimiavgiften 21 300 kr och 3 369 100 kr. Den genomsnittliga avgiften uppgick till 1,4 miljoner kronor per år. Flertalet av programföretagen har uppvisat förluster fram till utgången av år 1998. Lagrådet ansåg att det från principiella utgångspunkter kunde ifrågasättas att avgiftsbestämmelserna i lokalradiolagen skulle fortsätta att gälla allt framgent eftersom det medförde att mycket stora avgiftsskillnader kunde förekomma även sedan kraven på programinnehåll m.m. blivit enhetliga. Enligt Lagrådet borde det finnas en sluttidpunkt även för de avgifter som de nuvarande tillståndshavarna betalade, lämpligen vid utgången av år 2008. Regeringen framhöll å sin sida att de nya bestämmelserna syftade till att stimulera mångfald och lokal förankring inom den kommersiella lokalradiation. Ökade krav skulle ställas på de nya tillståndshavarna som fick sitt tillstånd i konkurrens. Krav på programinnehåll som kan ställas i form av tillståndsvillkor avseende eget material och program med lokal anknytning skulle bara bli tillämpliga på de nya tillstånden. Mot denna bakgrund ansåg regeringen att den avgift som fastställts vid auktionsförfarandet borde gälla

för de befintliga tillstånden även under kommande avtalsperioder. Vidare anfördes att den som bedrev verksamhet inom lokalradion alltid har möjlighet att frånträda sitt tillstånd och ansöka på nytt enligt det nya regelsystemet.

Vid sin behandling av propositionen anförde utskottet att det med hänvisning till den nyss angivna bakgrunden inte var berett att förorda en annan lösning av avgiftsfrågan än den som regeringen föreslog (bet. 1999/2000:KU15).

Utredningar

Enligt beslut vid regeringssammanträde den 8 november 2001 gavs en särskild utredare i uppdrag att i ett första steg kartlägga och analysera situationen för den digitala distributionen av radio i Sverige och i utlandet (dir. 2001:88). Utredaren skall bl.a. behandla frågor som rör den tekniska utvecklingen, programutbud, frekvensfördelning, ekonomiska aspekter och andra distributionsmetoder för digital ljudradio än DAB (Digital Audio Broadcasting). Utredaren skall redovisa detta inledande arbete senast den 15 april 2002. Utredaren skall i ett andra steg analysera den digitala radions framtidsförutsättningar. I detta andra skede kommer parlamentarisk medverkan att krävas. Regeringen avser att återkomma i frågan om analysens omfattning och inriktning samt om sådan kompletterande medverkan. I uppdraget ingår kontakter med Sveriges Radio AB, Sveriges Utbildningsradio AB, Teracom AB, Radioutgivareföreningen samt andra berörda parter. Uppdraget skall vara slutfört senast den 31 december 2002.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om avgifter beträffande tillstånd som meddelats före den 1 juli 2000 vidhåller utskottet sin tidigare bedömning som kommit till uttryck i betänkande 1999/2000:KU15. Utskottet är således inte berett att förorda någon förändrad utformning av bestämmelserna rörande avgifter för sådana tillstånd. Motion 2001/02:K367 yrkande 7 avstyrks.

Det s.k. riksförbudet i närradion, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående utvärderingsarbete motionsyrkanden om förändringar av det s.k. riksförbudet i närradion m.m.

Motioner

I motion 2000/01:K332 av *Lisbeth Staaf-Igelström m.fl. (s)* föreslås ett tillkännagivande för regeringen om dels försöksverksamhet med sammanlän-

kade närradiostationer i Värmland under en treårsperiod (yrkande 1), dels en utvärdering av såväl radiosändningarnas effekt som intresset för studier via Internet (yrkande 2). Motionärerna anför att Kunskapsradion i Karlstad kan räknas till pionjärerna när det gäller e-learning. Under fem år har man spelat in och sänt informativa program hämtade från Karlstads universitet, Carlstads Conference Centre, Centralsjukhuset m.fl. samlingslokaler. Man har även en hemsida där bl.a. Karlstads universitets öppna föreläsningar finns lagrade och vem som helst kan gå in och lyssna på programmen utan kostnad. Den senaste utvecklingen på detta område är att man även kan avlägga tentamina via sin dator genom att lämna in svar på frågor som skickats ut av universitetet. Detta gör det möjligt att följa vissa kurser vid Karlstads universitet oavsett var man är bosatt i landet. Genom att använda Internet kan eleven lyssna många gånger på samma föredrag och därigenom skaffa sig goda kunskaper i ämnet. Motionärerna föreslår att en försöksverksamhet med sammanlänkande närradiostationer tillåts i Värmland under en treårsperiod där program med ett informativt innehåll får sändas. De föreslår vidare att programmen skall få hämtas från hela länet och sedan distribueras ut till de sändare som deltar i försöksverksamheten. Även *motion 2000/01:K387 av Viviann Gerdin m.fl. (c, v, m, fp)* innehåller yrkanden av samma innebörd.

I *motion 2000/01:K236 av Inger Strömbom och Ingvar Svensson (båda kd)* föreslås ett tillkännagivande för regeringen om att lägga fram förslag till ändring av radio- och TV-lagen enligt vad i motionen anförts om generösare regler för programutbyte i närradio. Motionärerna anför att den s.k. 10-timmarsregeln hindrar ett smidigt utbyte av programmaterial mellan föreningar som inte i första hand baseras på lokal anknytning, utan där det snarare är kultur eller intresse som utgör den gemensamma grunden för programmen. Detta kan t.ex. gälla språkliga minoriteter, föreningar eller kyrkor och samfund. Vidare bör föreningar som sänder närradio inom en region med intresse av att samarbeta och utbyta programmaterial i vissa frågor kunna göra detta i större omfattning. I *motion 2001/02:K308 av Inger Strömbom (kd)* föreslås ett tillkännagivande för regeringen om att lägga fram förslag till ändring av radio- och TV-lagen i syfte att ersätta dagens regel om tio timmars undantag från riksförbudet med en procentuell andel för program med lokal anknytning av den tid tillståndshavaren disponerar.

I *motion 2001/02:Kr423 av Dan Kihlström (kd)* föreslås ett tillkännagivande för regeringen om att låta genomföra en utredning av förhållandena inom närradioområdet (yrkande 2). Motionären anför att reglerna om vem som kan få tillstånd att sända närradio bör skärpas. Vidare anser motionären att det s.k. riksförbudets nuvarande utformning är olycklig.

I *motion 2001/02:K421 av Viviann Gerdin (c)* föreslås tillkännagivanden för regeringen om dels att göra det möjligt för människor boende på landsbygden att lyssna på centralt inspelade föreläsningar (yrkande 1), dels ett upphörande av riksförbudet för radiosändningar (yrkande 2). Motionären anför att Kunskapsradion FM 92,2 i Karlstad under sex år har sänt ut föreläsningar från Karlstads universitet, Värmlands Museum, Carlstads Conference

Centre och andra offentliga lokaler. Föredragen sänds över en närradiosändare. Den låga effekten ger emellertid en begränsad räckvidd. Den nuvarande lagstiftningen tillåter heller inte att programmen sänds över andra närradiostationer, eftersom det s.k. riksförbudet inte tillåter att program inspelade på Karlstads universitet eller Värmlands Museum får sändas över någon annan sändare än den i Karlstad.

Bakgrund

Enligt 6 kap. 6 § radio- och TV-lagen får i närradio endast sändas program som har framställts särskilt för den egna verksamheten.

I andra stycket sägs att under högst tio timmar per månad får dock en tillståndshavare sända program som inte framställts enbart för den egna verksamheten, om innehållet i sändningarna

- är av särskilt intresse för tillståndshavarens medlemmar,
- främjar kunskap och bildning eller
- utgör upptagningar av lokala kulturella tillställningar.

De två sistnämnda undantagen infördes genom en lagändring den 1 juli 1998.

Utskottet behandlade under riksmötet 1997/98 proposition 1997/98:77 om närradion m.m. (bet. 1997/98:KU28). I propositionen föreslogs bl.a. att förbudet mot sändning av centralproducerat programmaterial i närradio – det s.k. riksförbudet – i princip skulle behållas. Bestämmelsen om undantag föreslogs dock utvidgas till att gälla under högst tio timmar per månad för sändningar som främjar kunskap och bildning eller som utgör upptagningar av lokala kulturella tillställningar. Det utvidgade undantaget föreslogs utvärderas efter två år. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag och avstyrkte bl.a. motioner, (c) och (fp), med förslag om ytterligare undantag från det s.k. riksförbudet när det gällde regionala sändningar.

Vid riksmötet 1998/99 behandlade utskottet ett motionsyrkande (fp) om att undantag från riksförbudet skulle kunna medges för sändningar av särskilt lokalt eller regionalt intresse. Utskottet, som inte fann skäl att frångå sin tidigare avvisande hållning när det gällde ytterligare undantag från riksförbudet, avstyrkte motionen (bet. 1998/99:KU23).

Granskningsnämnden för radio och TV fick i uppdrag att efter två år utvärdera det utvidgade undantaget från riksförbudet. Nämnden har i sin utvärdering (dnr Ku2000/2998/Me) konstaterat att den nya bestämmelsen förefaller ha ökat förutsättningarna för reklamfinansierade musiksändningar och nätverksbildningar. Enligt beslut vid regeringssammanträde den 6 december 2001 (dnr Ku2001/2829/Me) gavs Radio- och TV-verket i uppdrag att, mot bakgrund av de regeländringar som genomfördes år 1998, bedöma hur närradion i dag uppfyller syftet att vara en lokal föreningsradio utan kommersiella intressen. Redovisningen skall bl.a. innehålla en genomgång av hur tillståndshavarkretsen har förändrats under de senaste åren liksom av sändningarnas räckvidd. Verket skall även redovisa i vilken utsträckning reklam används för att finansiera närradioverksamhet. Redovisningen skall omfatta dels hur

många som sänder reklam, dels hur mycket reklam som förekommer. En redovisning skall även göras av hur stora och vilka kostnaderna är för att sända närradio. Om verkets överväganden visar att det finns behov av regeländringar eller andra åtgärder skall förslag till sådana lämnas. Uppdraget skall redovisas senast den 2 maj 2002.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening bör pågående arbete med utvärdering av bl.a. gällande ordning för närradioverksamhet avvaktas. På nu anförda grunder avstyrks motionerna 2000/01:K236, 2000/01:K332 yrkandena 1 och 2, 2000/01:K387, 2001/02:K308, 2001/02:K421 yrkandena 1 och 2 samt 2001/02:Kr423 yrkande 2.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Mångfald, m.m. (punkt 1)

av Per Lager (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K381 yrkande 14 och 2001/02:K396 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Jag anser att det råder allvarliga problem med dagens distributionskanaler för tidningar och tidskrifter. När distributionskanalerna krymps och kontrolleras av några enstaka, dominerande förlag sätts vår grundläggande tryck- och yttrandefrihet ur spel. Därmed hindras också det fria meningsutbytet. Som anförs i de nu aktuella motionerna är det värdefullt med en utredning som överväger frågan ur ett tryck- och yttrandefrihetsperspektiv. Vidare skall regeringen återkomma till riksdagen med förslag till mediekoncentrationslag och nödvändiga ändringar i konkurrenslagstiftningen i enlighet med motionen.

2. Mångfald, m.m. (punkt 1, motiveringen)

av Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Lars Hjertén (m), Björn von der Esch (kd), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmanson (m).

Ställningstagande

Vi anser att utskottets ställningstagande under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Fri åsiktsbildning är ett omistligt inslag i ett demokratiskt samhälle. Det är obestridligt att i moderna demokratier massmedierna spelar en betydande roll för opinionsbildningen och därmed för möjligheterna att förstärka och fördjupa demokratin. Mångfald inom massmedierna med möjlighet för många olika röster och uppfattningar att göra sig hörda är därför av vital betydelse för vårt samhälle. Bland svenska massmedier har traditionellt *dagspressen*

intagit en särställning när det gäller nyhetsförmedling och i synnerhet opinionsbildning. Utskottet anser emellertid inte att några sådana tillkännagivanden som begärs i motionerna 2001/02:K396 yrkandena 1–3 samt 2001/02:K381 yrkande 14 är påkallade. Motionsyrkandena avstyrks därför.

3. Statens agerande rörande medier, m.m. (punkt 2)

av Per Unckel (m), Inger René (m), Lars Hjertén (m) och Margareta Nachmanson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K236 yrkande 9 och 2001/02:K243 yrkandena 1–3, 6 och 7.

Ställningstagande

Vi anser att statens ansvar bör vara att slå vakt om yttrande- och etableringsfriheten. Därmed uppnås en mångfald på publikens villkor. Vidare bör det i statens åtaganden på medieområdet ingå att underlätta för nya radio- och TV-kanaler att etableras utan att i onödan lägga sig i deras programverksamhet. Det är viktigt att vidga yttrandefriheten och öppna för såväl nya regionala kanaler som fria nationella kanaler. Det finns inga tekniska eller demokratiska skäl till att begränsa den fria radions utveckling. Långsiktighet och förutsägbarhet måste vara grundläggande i utarbetandet av en ny ordning för digital radio. Verksamheten i det digitala marknätet bör grundas på marknadsmässiga överväganden bland aktörerna på marknaden. Långa tillståndsp perioder och möjligheter att förändra programutbud och ägande är av avgörande betydelse. Det gäller bl.a. de radio- och TV-företag som har ett naturligt intresse av att utveckla formerna för digitala sändningar, men också företag som utvecklar olika former för digital kommunikation.

Den svenska medieregleringen, som bl.a. innebär att staten har monopol på sändningsrätter för radio och TV utan möjlighet för den enskilde till rättslig prövning, framstår som oförenlig med Europakonventionen. Enligt vår mening är det angeläget att även i detta avseende stärka den enskildes rättighetskydd så att det bättre överensstämmer med konventionens.

Mot denna bakgrund bör riksdagen bifalla motionerna 2001/02:K236 yrkande 9 samt 2001/02:K243 yrkandena 1–3, 6 och 7.

4. En nationell fri radio på kommersiell grund (punkt 3)

av Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Lars Hjertén (m), Björn von der Esch (kd) och Margareta Nachmanson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K243 yrkande 5 och 2001/02:K367 yrkande 5.

Ställningstagande

Det är angeläget att möjligheten att också rikstäckande sända radioprogram öppnas för fria sändningar. Det framstår enligt vår mening som en otidsenlig ordning att utrymmet för sådana sändningar fortfarande enbart är förbehållet public service-sändningar. I många andra länder finns nationella radiostationer som är kommersiellt finansierade. I Sverige finns inte denna möjlighet. Enligt vår mening är det nu angeläget att skapa förutsättningar för en fri nationell radio. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Fördelning av frekvensutrymme genom auktionsförfarande (punkt 4)

av Per Unckel (m), Inger René (m), Lars Hjertén (m), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmanson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K243 yrkande 4 och 2001/02:So637 yrkande 21 i denna del.

Ställningstagande

Privata radio- och TV-kanaler måste få finnas och ha stor frihet. Enligt vår mening måste fördelningen av tillgängligt frekvensutrymme därvid ske i former som minimerar riskerna för politisk styrning. Tillgängligt eterutrymme bör därför konsekvent fördelas på samma sätt som enligt det ursprungliga regelverket för den privata lokalradion, dvs. genom auktioner och inte genom politiska s.k. skönhetstävlingar. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Public service (punkt 5)

av Helena Bargholtz (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:So637 yrkande 21 i denna del.

Ställningstagande

Privata radio- och TV-kanaler måste få finnas och ha stor frihet. Enligt min mening behövs dock också public service, alltså ett subventionerat kvalitetsutbud, för att säkra kvalitet och mångfald. Kvalitetsstödet måste ske i former som minimerar riskerna för politisk styrning.

7. Teknikneutralt regelverk för TV-sändning (punkt 6)

av Helena Bargholtz (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:T409 yrkande 9.

Ställningstagande

Gränserna mellan olika medier luckras upp samtidigt som lagar och regler, som är teknikbundna, snabbt kommer att bli otidsenliga och motverka sina egna syften. Detta ställer enligt min mening krav på lagstiftning som ger en frihet för de nya mediernas utveckling. Det finns ingen mening med att ha olika regler för olika distributionsformer för TV, t.ex. via kabel eller via radiosignaler i marknätet. En ny integrerad teknikneutral lagstiftning på telekommunikations- och rundradioområdet bör därför övervägas.

8. Pornografi (punkt 7)

av Per Lager (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K232 yrkande 2 och 2001/02:K348 yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör lägga fram förslag som innebär att de filmbolag som i dag säljer sitt utbud tillsammans med porrfilmer via det digitala TV-marknätet, satellit eller kabel-TV åläggs att separera ut porrfilmen till en egen kanal. Den som verkligen vill se pornografisk film får då göra ett eget, aktivt val. Regeringen bör även låta tillsätta en utredning för att bredda kunskapen i samhället om pornografins betydelse. Slutligen anser jag att regeringen bör låta undersöka möjligheterna att utveckla kontrollprogram för skolor och förskolor så att barn och ungdomar som använder Internet slipper se bilder som de inte är psykologiskt mogna att hantera.

9. Avskaffande av TV-direktivet (punkt 8)

av Per Unckel (m), Inger René (m), Lars Hjertén (m) och Margareta Nachmanson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K243 yrkande 12 och 2001/02:U303 yrkande 7.

Ställningstagande

EU skall arbeta för att utvidga den inre marknaden och få bort offentliga monopol. TV-bolagen bör fritt förfoga över programinnehållet i enlighet med ländernas tryckfrihetsrättsliga bestämmelser. Det är oacceptabelt att EU ställer krav på en viss sammansättning av programmen. TV-direktivet bör därför avskaffas. Riksdagen bör följaktligen bifalla motionerna 2001/02:K243 yrkande 12 och 2001/02:U303 yrkande 7.

10. Granskningsnämnden för radio och TV (punkt 10)

av Ingvar Svensson (kd) och Björn von der Esch (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K367 yrkande 2.

Ställningstagande

Granskningsnämnden för radio och TV har en viktig uppgift att fylla i arbetet att hävda den enskildes integritet och värdighet och utgöra ett värn mot mediasamhällets avigsidor. Det förefaller dock som om Granskningsnämnden rutinmässigt och utan närmare analys tycks avfärda en del anmälningar och kränkningar. Emellanåt har det därför riktats kritik mot nämnden som inte framstår som helt obefogad. Detta kan bero på att granskningen på längre sikt leder till avtrubning hos granskarna. Det bör därför genomföras en allsidig och relevant utvärdering av verksamheten hos Granskningsnämnden för radio och TV, dvs. Granskningsnämndens verksamhet behöver granskas. Riksdagen bör därför bifalla motion 2001/02:K367 yrkande 2.

11. Begränsning av must carry-skyldigheten (punkt 11)

av Per Unckel (m), Inger René (m), Lars Hjertén (m), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K243 yrkande 13.

Ställningstagande

Det finns ingen anledning att ålägga kabelägare att kostnadsfritt distribuera kommersiella program. Kravet på allmänhetens tillgång till allsidig information måste rimligen anses tillgodosett genom att de licensbetalda public service-kanalerna SVT 1 och SVT 2 omfattas av must carry-principen. Däremot kan det inte anses befogat att utöka must carry-skyldigheten till att omfatta andra kanaler för att tillgodose informationsbehovet. Must carry-regeln bör därför begränsas till enbart de licensfinansierade public service-kanalerna.

12. Koncessionsavgifter (punkt 15)

av Ingvar Svensson (kd) och Björn von der Esch (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K367 yrkande 7.

Ställningstagande

Enligt vår mening leder avgifterna för tillstånden som meddelats före juli 2000 till en ohållbar konkurrenssituation. Vi anser att konkurrensskäl talar för att de höga avgifterna för de befintliga tillstånden avvecklas i syfte att på sikt nå ett konkurrensneutralt avgiftssystem. Mot bakgrund av den åttaåriga förlängning som erbjuds i fråga om de befintliga tillstånden kan det enligt vår mening vara rimligt att koncessionsavgifterna trappas av under den förlängda tillståndstiden så att de efter åtta år ligger på samma nivå som avgifterna enligt det nya regelverket. Avtrappningen bör ske i jämn takt under den åttaåriga tillståndstiden och endast omfatta koncessionsavgifter på mer än 40 000 kr per år. Riksdagen bör med bifall till motion 2001/02:K367 yrkande 7 begära att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till en sådan avvecklingsplan.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2000

2000/01:K236 av Inger Strömbom och Ingvar Svensson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av radio- och TV-lagen enligt vad i motionen anförs om generösare regler för programutbyte i närradio.

2000/01:K332 av Lisbeth Staaf-Igelström m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en försöksverksamhet med sammanlänkade närradiostationer i Värmland under en treårsperiod.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av såväl radiosändningarnas effekt som intresset för studier via Internet

2000/01:K387 av Viviann Gerdin m.fl. (c, v, m, fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en treårig försöksverksamhet med sammanlänkade närradiostationer i Värmland där program med ett informativt innehåll får sändas.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillåta program från hela länet för distribution via de sändare som deltar i försöksverksamheten.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av såväl radiosändningarnas effekt som intresset för studier via Internet efter försöksperiodens slut.

Motioner från allmänna motionstiden 2001

2001/02:K232 av Ulla-Britt Hagström (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att informationsinsatser görs om skydd mot grov pornografi via Internet.

2001/02:K236 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sändningsrätter för radio och TV.

2001/02:K243 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens tre uppgifter inom mediepolitiken.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktlinjerna för mediepolitiken.

3. Riksdagen beslutar att nya avtal med programbolag inte får innehålla vare sig program- eller reklamvillkor.

4. Riksdagen beslutar att framtida koncessioner inom radio och TV skall fördelas via auktion.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet till etablering av kommersiell nationell radio.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om långsiktighet och förutsägbarhet i utarbetande av en ny ordning för digital radio.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det digitala marknätet.

12. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till avveckling av EU:s TV-direktiv.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om begränsning av must carry-principen.

2001/02:K308 av Inger Strömbom (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av radio- och TV-lagen enligt vad i motionen anförs om att, med en procentuell andel för program med lokal anknytning av den tid tillståndshavaren disponerar, ersätta dagens tio timmars undantag från riksförbudet.

2001/02:K338 av Märta Johansson och Lisbet Calner (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheter till ökat radio- och TV-utbyte med de nordiska grannländerna.

2001/02:K348 av Ewa Larsson och Kia Andreasson (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på hur en separering av porrfilmer från det övriga filmutbudet på TV kan ske.

3. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning i enlighet med vad som anförs i motionen.

4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på ett kontrollprogram för att skydda mot pornografiskt innehåll på Internet.

2001/02:K357 av Charlotta L Bjälkebring (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs angående önskvärldheten av att upplåta överföringskapacitet i det digitala marknätet för vidareändning av nyhetssändningar, sport, kultur och barnprogram på invandrarspråk.

2001/02:K367 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen begär att regeringen genomför en allsidig och relevant utvärdering av verksamheten hos Granskningsnämnden för radio och TV.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredning om nationell fri radio på kommersiell grund.

7. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till en avvecklingsplan ned till en rimlig nivå för de höga koncessionsavgifterna som gäller för de ursprungliga tillstånden för kommersiell lokalradio.

2001/02:K370 av Monica Green och Christina Axelsson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige aktivt bör medverka till att EU:s direktiv om TV och regler för reklam även omfattar regler för reklam riktad till barn.

2001/02:K381 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i kapitel 7.2 i motionen anförs om mediekoncentrationslagstiftning.

2001/02:K396 av Ewa Larsson m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda distributionskanalerna för tidskrifter ur ett tryck- och yttrandefrihetsperspektiv.

2. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag där en särskild regel tas in i konkurrenslagen om att prövningen i fall som har betydelse för den grundlagsskyddade sektorn skall ske under beaktande av de grundläggande intressena av att säkerställa ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande.

3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till mediekoncentrationslag i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:K410 av Berit Andnor och Rune Berglund (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avtal med TV 4 om regionala sändningar.

2001/02:K415 av Håkan Juholt m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd för regeringens krav om att förbudet för eterreklam riktad mot barn fortsatt skall gälla.

2001/02:K421 av Viviann Gerdin (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra det möjligt för människor boende på landsbygden att lyssna på centralt inspelade föreläsningar.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att riksförbudet för radiosändningar upphör.

2001/02:U303 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att EU:s s.k. TV-direktiv bör avskaffas.

2001/02:So637 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om fri radio och TV.

2001/02:Kr423 av Dan Kihlström m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen begär att regeringen låter genomföra en utredning av förhållandena inom närradioområdet.

2001/02:Kr424 av Lennart Daléus och Elver Jonsson (c, fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att minst fyra av programkanalerna skall användas för distribution till vart och ett av de nordiska länderna utan beroende av beslut i kommersiella företag.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att den sammantagna uppgörelsen i TV-frågan är att Nordens alla TV-hushåll utan särskild kostnad kan ta del av varandras public service-utbud.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att den juridiska hanteringen av must carry-principen måste ses över och ett förslag läggas fram.

2001/02:T409 av Eva Flyborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening behovet av en utredning för att ta fram ett nytt teknikneutralt regelverk för TV-sändning.